

Predgovor k *Razgledom treh dolin*

Jaka Repič, predstojnik Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

V letu 2020 je na Solčavskem potekal prvi *Etnološki tabor treh dolin 2020*, ki so ga organizirali sodelavke in sodelavci Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani v sodelovanju in s podporo občine in lokalne skupnosti Solčava ob prijazni pomoči nekaterih posameznikov. V preteklosti so bili poletni etnološki tabori pogostejši, skoraj redni del etnološkega izobraževanja, saj predstavljajo odlično priložnost za študentsko raziskovalno delo in sodelovanje z lokalnim okoljem, posamezniki in institucijami ter spoznavanje raznolikosti načinov življenja. Tabor je tudi začetek večletnega sodelovanja z Občino Solčava in je omogočil priložnost, da se skupaj poglobimo v razumevanje vsakdanjega življenja v sicer odmaknjemem alpskem okolju solčavske občine in treh dolin: Robanovega kota, Logarske doline in Matkovega kota.

Temeljna izhodišča etnološkega in antropološkega raziskovanja so v tem, da nas zanimajo teme, problemi in vidiki, ki so lastni lokalnemu okolju. Obravnavamo torej vprašanja, ki so pomembna za lokalno prebivalstvo, a obenem vemo, da je »lokalno prebivalstvo« – navkljub številčno majhni občini – izredno raznoliko in ne more imeti enotnega pogleda na lokalne probleme. Še več, pogledi na razvoj gospodarskih dejavnosti, infrastrukture in okolja ter drugih vidikov družbenega življenja so pogosto močno razhajajoči se, sploh v turističnem kontekstu, kjer je razmerje med prebivalci in obiskovalci izrazito nesimetrično.

Septembra 2020 so se študentke in študenti s pomočjo Občine Solčava, lokalnih strokovnjakov in mentorjev spoznali z nekaterimi etnološkimi in antropološkimi temami, kot so varovanje in odnos do kulturne dediščine na Solčavskem, življenja z njo in njene vloge v razvoju turizma, kmetijstva in drugih dejavnosti. Nadalje nas je zanimalo življenje na Solčavskem skozi pogled odnosov med središči in obrobji, saj je to območje po eni strani odmaknjeno, po drugi pa predstavlja pomembno in razvijajoče se turistično okolje. Alpsko okolje in posebej Logarska dolina sta močno vključena v imaginarij slovenske kulturne krajine, a je Solčavsko pogosto tudi

na slovenskem obrobju, zato smo raziskovali (ambivalentne) odnose do »središč« in »obrobij« v lokalnem okolju in zunaj njega. Zanimalo nas je prav vprašanje življenja ob meji, ki mu botrujeta še pomanjkljiva prometna infrastruktura ter oddaljenost do nekaterih večjih krajev.

Kljub relativno slabo razviti infrastrukturi je na Solčavskem, podobno kot v mnogih drugih alpskih dolinah in manjših krajih, pomemben turizem, ki omogoča različne preživetvene prakse in razvojne priložnosti, a prav tako povzroča pritiske na okolje in vsakdanje življenje, neskladja, trenja in spore. Ti spori so najopaznejši, ko naletimo na konkretne težave, npr. prometa in sezonsko (pre)množičnih obiskov sicer krhkega kulturnega in naravnega okolja, ter zahtevajo nenehno iskanje ravnovesja med obiskovalci in vsakdanjim življenjem lokalnih prebivalcev. Imajo pa tudi globlje vzroke, ki segajo onkraj neposrednega lokalnega kraja in se z njimi srečujejo tudi drugod v turistično »pregretem« alpskem okolju: so tudi izkaz razhajajočih se percepcij sodobne modernosti in imaginacij prihodnosti, kjer v razumevanje trajnostnega in na lokalnosti temelječega razvoja vdirajo različne prakse pobilagovljenja narave in kulture ter zahtevajo redefiniranje avtohtonosti in lokalnosti.

Nenazadnje so nas zanimala tudi različna okoljska vprašanja, ki zadevajo sodobno življenje v gorskem okolju, zaznavanje in odnos do okoljskih sprememb, ki so lahko posledica človeških politik in dejavnosti ali klimatskih in biotskih sprememb (npr. zaraščanje, izginjanje planin, spreminjanje živalskih in rastlinskih vrst) in vplivajo tudi na zamišljanje prihodnosti ter redefinicije vloge človeka v takšnem okolju.

Etnološki tabor je odlična priložnost za študentke in študente, da svoje raziskovalne potenciale usmerijo v vprašanja, ki so pomembna za lokalne skupnosti, obenem pa v njih najdejo tudi lastna zanimanja. To potrjujejo zelo kakovostni študentski prispevki v nadaljevanju zbornika *Razgledi treh dolin*, ki poudarjajo vprašanja, ki so se že v prvem letu tabora pokazala kot pomembna za lokalno skupnost. Prispevki osvetljujejo probleme, jih kontekstualizirajo ali umestijo v primerjave, dognanja pa podprejo s pričevanji, mnenji in razmišljanji sogovornic in sogovornikov.

Na koncu naj omenim tudi posebne okoliščine, v katerih je potekal etnološki raziskovalni tabor: raziskave so potekale v drugi polovici septembra 2020, ki ga je zaznamovala pandemija in spremljajoči ukrepi za njeno obvladovanje. Pogovori zato odsevajo tudi prve izkušnje z epidemijo, ki je obrnila svet na glavo tudi v manjših in odročnejših krajih in sprožila razmišljanja o njenih kratkoročnih in dolgoročnih

vplivih na gospodarski razvoj, prakse mobilnosti, razumevanje lokalnosti in druge vidike vsakdanjega življenja.

Etnološki tabor in zbornik *Razgledi treh dolin* so omogočili Občina Solčava, lokalna skupnost in posamezniki, ki so pomagali pri raziskovalnem delu, sogovornice in sogovorniki, ki so nas gostili v svojem domačem kraju in nam odprli vpogled v svoja življenja, organizatorji tabora in uredniki zbornika dr. Blaž Bajič, Ana Svetel in Veronika Zavratnik, predvsem pa študentke in študenti Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo in drugih oddelkov Filozofske fakultete v Ljubljani z zavzetim raziskovalnim delom in zanimivimi prispevki.